

**Ars et Scientia, Humanitas et Virtus!**

*ISSN 2708-6615 (print)*

*ISSN 2708-6623 (online)*

**УКРАЇНСЬКИЙ  
ЖУРНАЛ  
ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ**

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ  
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

---

**ТОМ 6  
3.2025 (додаток 3)**

---

**UKRAINIAN  
JOURNAL OF  
MILITARY MEDICINE**

QUARTERLY SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL OF  
UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ**

**Головний редактор**

ШВЕЦЬ А.В., д.мед.н, проф., УВМА

**Заступник головного редактора**

ЛУРІН І.А., д.мед.н, проф., академік НАМН України, Віце-президент НАМН України

**Члени редакційної колегії**

БРІКНЕЛЛ Мартін Ч.М., д.мед.н, проф., Королівський коледж Лондона  
 ГЕЛЕРАК Гжегож д.мед.н, проф., Військово-медичний інститут – Національний НДІ Польщі  
 ЛУГОВА Г.В., к.мед.н, доц., UCSI університет Малазії: Куала Лумпур  
 МУТАФЧИЙСКИ В.М., д.мед.н, проф., Військово-медична академія Болгарії, Софія  
 КОЛЕ Ребека к.мед.н, доц., Медичний університет Об'єднаних збройних сил США, Бетесда, США  
 О'КОННЕЛЛ Роберт Дж., д.мед.н, проф., Медичний університет Об'єднаних збройних сил США, Бетесда, США  
 БАДЮК М.І., д.мед.н, проф., УВМА  
 ГАЛУШКА А.М., д.мед.н, проф., Білоцерківський ВГ  
 ІВАНЬКО О.М., д.мед.н, проф., УВМА  
 КАЛЬНИШ В.В., д.б.н, проф., УВМА  
 КОРОЛЬ С.О., д.мед.н, проф., УВМА  
 МОРОЗ Г.З., д.мед.н, проф., УВМА  
 РУЩАК Л.В., к.б.н, доц., УВМА  
 САВИЦЬКИЙ В.Л., д.мед.н, проф., УВМА  
 СЕРЕДА І.К., к.мед.н, доц., УВМА  
 СТАДНИК С.М., д.мед.н, доц., ВМКЦ ЗР  
 ФЕДОРІЧ П.В., д.мед.н, проф., УВМА  
 ХОМЕНКО І.П., д.мед.н, проф., член-кор. НАМН України, Київська міська клінічна лікарня №8  
 ДАВТЯН Л.Л., д.фарм.н, проф., НУОЗУ ім. П.Л. Шупика  
 ДАШЕВСЬКИЙ А.М., д.фарм.н, проф., Фармацевтичний інститут, Вільний Університет Берліна  
 ДРОЗДОВА А.О., д.фарм.н, проф., НУОЗУ ім. П.Л. Шупика  
 СОЛОМЕННИЙ А.М., д.фарм.н, проф., УВМА  
 ТАРАСЕНКО В.О., д.фарм.н, проф., УВМА  
 ТРОХИМЧУК В.В., д.фарм.н, проф., НУОЗУ ім. П.Л. Шупика  
 УБОГОВ С.Г., д.фарм.н, проф., МОЗ України  
 ШМАТЕНКО О.П., д.фарм.н, проф., УВМА  
 ШПИЧАК О.С., д.фарм.н, проф., Національний фармацевтичний університет

**EDITORIAL BOARD**

**Editor in Chief**

SHVETS A.V., MD DSc, Prof., UMMA

**Deputy editor-in-chief**

LURIN I.A., MD DSc, academician of NAMS of Ukraine, The Vice President of NAMS of Ukraine

**Members of the Editorial Board**

BRICKNELL Martin C.M, MD DSc, Professor, King's College London, UK  
 COLE Rebekah, PhD, MEd, Ass. Prof., Uniformed Service University of the Health Sciences, Bethesda, USA  
 GIELERAK Grzegorz MD DSc, Prof., Military Institute of Medicine – National Research Institute of Poland  
 LUGOVA G.V., MD PhD, Ass. Prof., UCSI University of Malaysia  
 MUTAFCHYISKI V.M., MD DSc, Prof., Military Medical Academy, Sofia, Bulgaria  
 O'CONNELL Robert J. MD, Adj., Prof., Uniformed Service University of the Health Sciences, Bethesda, USA  
 BADIUK M.I., MD DSc, Prof., UMMA  
 HALUSHKA A.M., MD DSc, Prof., Bila Tserkva Hospital  
 IVANKO O.M., MD DSc, Ass. Prof., UMMA  
 KALNYSH V.V., D. Sc.Biol., Prof., UMMA  
 KHOMENKO I.P., MD DSc, Prof., Correspondent of NAMS of Ukraine, Kyiv City Clinical Hospital №8  
 KOROL S.O., MD DSc, Prof., UMMA  
 MOROZ G.Z., MD DSc, Prof., UMMA  
 RUSHCHAK L.V. PhD Biol., Ass. Prof. UMMA  
 SAVYTSKYI V.L., MD DSc, Prof., UMMA  
 SEREDA I.K., MD PhD, Ass. Prof., UMMA  
 STADNIK S.M. MD DSc, Ass. Prof., MMCC of WR  
 FEDORYCH P.V., MD DSc, Prof., UMMA  
 DASHEVSKI A.M. DSc. Pharm., Prof., Institute of Pharmacy, Freie Universität Berlin  
 DAVTYAN L.L., DSc. Pharm., Prof., Shupyk NHUU  
 DROZDOVA A.O., DSc. Pharm., Prof., Shupyk NHUU  
 SOLOMENNYI A.M., DSc. Pharm., Prof., UMMA  
 SHMATENKO O.P., DSc. Pharm., Prof., UMMA  
 SHPYCHAK O. S. DSc. Pharm., Prof., National University of Pharmacy  
 TARASENKO V.O., DSc. Pharm., Prof., UMMA  
 TROKHMYCHUK V.V., DSc. Pharm., Prof., Shupyk NHUU  
 UBOGOV S.H., DSc. Pharm., Prof., Ministry of Health of Ukraine

**РЕДАКЦІЙНА РАДА**

БІЛИЙ В.Я., д.мед.н, проф., УВМА  
 БІБІК Т.А., д.мед.н, проф., УВМА  
 БОЙЧАК М.П., д.мед.н, проф., УВМА  
 ВЛАСЕНКО О.М., д.мед.н, проф., НМУ імені О.О. Богомольця  
 ГОЛИК Л.А., д.мед.н, проф., НВМКЦ «ГВКГ»  
 ЗАРУЦЬКИЙ Я.Л., д.мед.н, проф., УВМА  
 КАЗМІРЧУК А.П., д.мед.н, проф., НВМКЦ «ГВКГ»  
 КОЖОКАРУ А.А., д.мед.н, проф., УВМА  
 КОТУЗА А.С. д.мед.н, проф., КЛ «Феофанія» ДУС України  
 ЛИХОТА А.М., д.мед.н, проф., УВМА  
 ОГОРОДНІЙЧУК І.В., д.мед.н, доц., УВМА  
 ОСЬОДЛО Г.В., д.мед.н, проф., УВМА  
 РУМ'ЯНЦЕВ Ю.В., д.мед.н, проф., УВМА  
 СИДОРОВА Н.М., д.мед.н, доцент, УВМА  
 СИРОТА П.С., к.фарм.н, проф., УВМА  
 ТРИХЛІБ В.І., д.мед.н, проф., УВМА  
 ТРИНЬКА І.С., к.мед.н, доцент, УВМА  
 УСТИНОВА Л.А., д.мед.н, проф., УВМА  
 ХИЖНЯК М.І., д.мед.н, проф., УВМА  
 ХИТРИЙ Г.П., д.мед.н, проф., УВМА

**Секретар відповідальний**

РУЩАК Л.В., к.б.н., доц., УВМА

**Комп'ютерний дизайн та макет:** ЄВЧЕНКО Д.О., УВМА

*Розглянуто та схвалено Вченою радою Української військово-медичної академії (протокол від 30.01.2025 №1)*

**ВИДАВЕЦЬ**

Українська військово-медична академія

**Державна реєстрація суб'єктів у сфері медіа**

Ідентифікатор медіа: R30-05873

**Адреса редакції:**

вул. Князів Острозьких 45/1, корп. 33, 01015

Телефон/факс 044-280-00-34

Email: ujmm@ua.fm

**EDITORIAL COUNCIL**

BELIY V.Ya., MD DSc, Prof., UMMA  
 BIBIK T.A., MD DSc, Prof., UMMA  
 BOYCHAK M.P., MD DSc, Prof., UMMA  
 GOLIK L.A., MD DSc, Prof., NMMCC «GVKG»  
 KAZMIRCHUK A.P., MD DSc, Prof., NMMCC «GVKG»  
 KHYTRIY G.P., MD DSc, Prof., UMMA  
 KHYZHNYAK M.I., MD DSc, Prof., UMMA  
 KOTUZA A.S., MD DSc, Prof., CH «Feofania» SDA of Ukraine  
 KOZHOKARU A.A., MD DSc, Prof., UMMA  
 LIKHOTA A.M., MD DSc, Prof., UMMA  
 OGORODNIICHUK I.V., MD DSc, Ass. Prof., UMMA  
 OSYODLO G.V., MD DSc, Prof., UMMA  
 RUMYANTSEV Y.V., MD DSc, Prof., UMMA  
 SIDOROVA N.M., MD DSc, Ass. Prof., UMMA  
 SYROTA P.S., PhD Pharm, Prof., UMMA  
 TRIKHLIB V.I., MD DSc, Prof., UMMA  
 TRINKA I.S., MD PhD, Ass. Prof., UMMA  
 USTINOVA L.A., MD DSc, Prof., UMMA  
 VLASENKO O.M., MD DSc, Prof., Bogomolets national university  
 ZARUTSKY Y.L., MD DSc, Prof., UMMA

**Executive Secretary**

RUSHCHAK L.V. PhD Biol., Ass. Prof. UMMA

**Design and model:** YEVCHEENKO D.O., UMMA

*Considered and approved by the Academic Council of the Ukrainian Military Medical Academy (protocol #1, January 30, 2025)*

**PUBLISHER**

Ukrainian Military Medical Academy

**Register of entities in the field of media:**

Media ID: R30-05873.

**Mailing Address:**

Kyiv, KnyazivOstrozkykh Str. 45/1, bldg. 33, 01015.

Tel/Fax: 044-280-00-34

Email: ujmm@ua.fm

**Індексація журналу:**  
 Crossref: 10.46847



Підписано до друку 20.11.2025 р.  
 Тираж 50 прим, замовлення №29

Віддруковано в типографії  
 СПД «Чалчинська Н.В.»  
 01015, Київ, Tel/Fax: 044-407-61-97

**Фахово наукове видання УВМА за спеціальностями 222 Медицина, 226 Фармація, промислової фармація (наказ Міністерства освіти і науки України від 19 квітня 2021 року №420)**

*Усі права застережені. Переклад та передрук тільки за згодою авторів і редакції. Листи, рукописи, фотографії та малюнки не повертаються. Відповідальність за вірність даних, цитат, формул, доз препаратів тощо несуть автори статей. Редакція залишає за собою право редагувати матеріали. Публікація матеріалів у цьому журналі не означає, що редакція безумовно поділяє думки та погляди авторів статей.*

<https://ujmm.org.ua/index.php/journal>

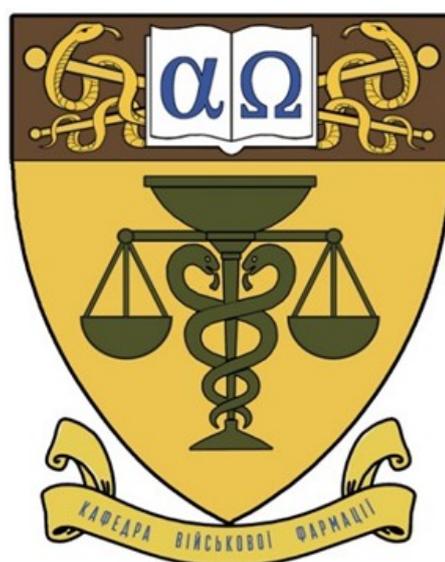
**Видається змішаними мовами**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ**  
**ТОМ 6**  
**3. 2025 (додаток 3)**

**МАТЕРІАЛИ**

**МАТЕРІАЛИ науково-практичної конференції "ВІЙСЬКОВА ФАРМАЦІЯ: ВИКЛИКИ ЧАСУ",  
присвяченої 30-річчю заснування кафедри військової фармації  
Української військово-медичної академії**

**25-26 листопада 2025 року**



**MATERIALS**

**MATERIALS of Scientific and Practical Conference "MILITARY PHARMACY: CHALLENGES OF OUR TIME"  
dedicated to the 30th anniversary of the founding of the Department of Military Pharmacy  
of the Ukrainian Military Medical Academy**

**November 25-26, 2025**

**UKRAINIAN JOURNAL OF MILITARY MEDICINE**  
**VOL. 6**  
**3. 2025 (supplement 3)**

*Організаційний комітет:*

*Голова: Савицький В.Л.*

*Заступники голови: Швець А.В., Шматенко О.П.*

*Відповідальний секретар: Белозьорова О.В.*

*Члени оргкомітету: Бушуєва І.В., Давтян Л.Л., Козак Н.Д., Немченко А.С., Новіков О.В., Сирота П.С., Соломенний А.М., Трохимчук В.В., Убогов С.Г., Філіпшин В.П., Хоменко В.М., Штичак О.С.*

пов'язані відносинами контролю з роздрібними ліцензіатами. Також регламентується застосування практик, що фактично зменшують закупівельну ціну після переходу права власності на товар, дозволяючи їх використання виключно за процедурою, затвердженою урядом. Виконання цих вимог стає складовою ліцензійних умов, а їх порушення – підставою для призупинення чи анулювання ліцензії. Для забезпечення дієвості нововведень Держлікслужба України зобов'язана внести відповідні зміни до Ліцензійних умов.

Воєнні дії додатково загострюють проблему доступності фармацевтичної та лікарської допомоги в прифронтових регіонах, що зумовило тимчасову лібералізацію кадрових і ліцензійних вимог на цих територіях. Натомість у відносно безпечних регіонах законодавчі приписи діють у повному обсязі, на тлі чого особливо помітним стає кадровий дефіцит фахівців із вищою фармацевтичною освітою, який негативно позначається на якості та безперервності надання фармацевтичної допомоги.

#### **Висновки**

На підставі аналізу встановлено, що аптечні мережі суттєво домінують у аптечному ритейлі а доля в роздрібному аптечному ритейлі таких часників як ФОП, фізичні особи чи невеликі аптечні об'єднання (до десяти аптек) не суттєва і практично немає впливу на формування аптечного ритейлу в Україні.

Не виконання ліцензійних умов аптеками щодо забезпечення фармацевтичними працівниками нівелює роль фармацевта в ланцюжку потрапляння ліків до кінцевого споживача, адже не спеціаліст який з порушенням законодавства фактично не несе ніякої відповідальності за такі дії а в кінцевому рахунку страждає пацієнт який не отримав кваліфікованої фармацевтичної допомоги.

#### **Список літератури:**

1. Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР (зі змінами і доповненнями).
2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва, імпорту та торгівлі лікарськими засобами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 929.
3. Пашков В. М., Ластовка О. О. Правове регулювання фармацевтичної діяльності в Україні: сучасні виклики та напрями вдосконалення. Фармацевтичний часопис. 2021. № 3. С. 45–52.
4. Мнушка О. М., Громовик Б. П. Кадрове забезпечення аптечних закладів: проблеми, тенденції та можливі напрями вирішення. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2020. № 2. С. 17–24.

### **ОЦІНЮВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

**Косяченко Костянтин Леонідович**, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри організації та економіки фармації, Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ, Україна, kosleokos@gmail.com

**Косяченко Наталія Миколаївна**, кандидат фармацевтичних наук, завідувач практики, Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж ЖОР, м. Житомир, Україна, kosiachenko@gmail.com

**Вступ.** Цифрова трансформація є невід'ємною складовою реформи охорони здоров'я України, а фармацевтичний сектор займає критично важливе місце у цьому процесі, оскільки сучасні цифрові інструменти застосовуються для реалізації багатьох видів діяльності, пов'язаних, насамперед, із впровадженням електронної системи охорони здоров'я, використанням цифрових технологій при управлінні обігом лікарських засобів, зберіганні

необхідних даних, взаємодії, комунікаціях та співпраці у цифровому середовищі в цілому. Цифрова компетентність фармацевтичних працівників є ключовою компетентністю в умовах цифрової трансформації охорони здоров'я та стає невід'ємною частиною їх професійної діяльності.

7 лютого 2024 року була презентована Рамка цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України (далі – Рамка) як ключового інструменту державної політики, спрямованого на підвищення рівня цифрової грамотності фахівців медичної сфери, в структуру якого покладено декілька вимірів: усі компоненти (складові) цифрової компетентності згруповані у 5 сфер по 5 компонентів у кожній сфері, надано детальний опис кожного компоненту і описано вимоги до 4-х рівнів оволодіння за кожним компонентом [1].

**Метою дослідження** є вивчення та аналіз Компоненту 5 «Оцінювання та удосконалення власної цифрової компетентності» сфери «Загальна цифрова грамотність», оскільки однією зі стратегічних функцій Рамки є сприяння оцінюванню та самооцінюванню цифрових навичок, що є прямим механізмом для заповнення прогалів у компетенціях працівника сфери охорони здоров'я та покращення якості виконання його функціональних обов'язків.

**Результати.** Вимогою Рамки є побудова процесу удосконалення власної цифрової компетентності глибоко диференційованим. Тому документом визначено чотири рівні володіння цифровою компетентністю (базовий, достатній, фаховий, високий) [1]. Звідси випливає, що необхідність оцінювання постає через потребу чітко розмежувати освітні потреби: фахівець, який володіє базовим рівнем, потребує загальної цифрової грамотності (наприклад, роботи з е-рецептом), тоді як фахівець, що прагне досягти високого рівня, має освоювати знання щодо регуляції штучного інтелекту та використання складних аналітичних дашбордів для прогнозування. Отже, якість та об'єктивність самооцінювання визначає якість індивідуальної освітньої траєкторії безперервного професійного розвитку. Також процес оцінювання цифрової компетентності має бути багатокомпонентним: включати самооцінювання – внутрішній процес, який дозволяє фахівцю усвідомлено вибирати необхідні заходи безперервного професійного розвитку, самостійно визначати, чи відповідає його власна компетентність фаховому рівню, що дозволяє керувати певними процесами в закладі, чи обмежується лише базовим рівнем, який стосується рутинної роботи, наприклад, з е-рецептами; та не обмежувати й зовнішнє оцінювання – оцінку під час проходження атестації на присвоєння або підтвердження професійної кваліфікації.

Рамка передбачає докладні описи необхідних знань, умінь та навичок – дескрипторів. Водночас проблемою залишається відсутність публічно доступних та деталізованих дескрипторів саме для фармацевтичного сектору. Це призводить до того, що механізм самооцінювання залишається значною мірою суб'єктивним, оскільки фахівці можуть помилково оцінювати свій рівень, а провайдери безперервного професійного розвитку змушені самостійно визначати зміст своїх навчальних програм, що відображається у розпорошеності та нерівномірності якості навчання.

Тому оцінювання рівня цифрової компетентності фармацевтичного фахівця повинно корелювати з його реальними функціями в цифровому середовищі. Наприклад, ключове вміння для базового рівня – виконання простих цифрових завдань за інструкцією (успішне погашення е-рецепту, верифікація коду та видача за ліків діючою речовиною); для достатнього рівня необхідні навички самостійного застосування цифрових інструментів для стандартних процесів (використання Державного реєстру лікарських засобів, пошук аналогів препаратів); необхідним вмінням для фахового рівня є адаптація цифрових рішень та вирішення нетипових проблем (керування цифровими залишками в інтегрованій з аптекою електронній медичній інформаційній системі, забезпечення логістики, захисту даних); високий рівень вимагає володіння методами стратегічного планування, впровадження штучного інтелекту, керування цифровою трансформацією (використання ІТ-аналітики, прогнозування дефіциту ліків на основі їх споживання). З огляду на це, важливо, щоб провайдери безперервного професійного розвитку пропонували модульні програми, чітко структуровані відповідно до чотирьох рівнів володіння цифровою компетентністю. Фахівець, який досягнув достатнього рівня, повинен мати можливість пройти курс фахового рівня, зосередженого на складній аналітиці, а не на повторенні базових навичок роботи з ЕСОЗ.

Рамка також використовується як і орієнтир для вдосконалення освітніх програм з підготовки майбутніх фармацевтичних працівників. Тому навчальні програми мають зміщувати фокус з базової комп'ютерної грамотності до знань алгоритмів впровадження цифрових технологій та використання електронних інструментів, адаптованих до європейських стандартів.

**Висновок.** Таким чином, запровадження Рамки цифрової компетентності працівника охорони здоров'я стало значним кроком у напрямку цифрової модернізації фармацевтичного сектору України. Однак, компонент «Оцінювання та удосконалення власної цифрової компетентності» обмежений у своїй ефективності таким суттєвим недоліком, як брак стандартизованих та публічно доступних інструментів самооцінювання, що ґрунтуються на деталізованих дескрипторах, а також відсутність модульних освітніх програм в системі безперервного професійного розвитку, диференційованих за рівнями. Усунення таких прогалин дасть можливість уникнути формалізації набуття необхідних навичок в контексті виконання вимог, поставлених Рамкою цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України.

**Список літератури:**

1. Рамка цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України URL: <https://surl.li/edsaxe> (дата звернення: 22.11.25).

**ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**Ткаченко Наталя Олександрівна**, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувачка кафедри управління та економіки фармації Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, м. Запоріжжя, Україна, [tkachenkonat2@gmail.com](mailto:tkachenkonat2@gmail.com)  
**Зарічна Тамара Пантелеймонівна**, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри управління та економіки фармації Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, м. Запоріжжя, Україна, [toma.zarichnaya@gmail.com](mailto:toma.zarichnaya@gmail.com)

**Вступ.** Повномасштабна війна в Україні стала потужним стресогенним чинником, який суттєво вплинув на психічне здоров'я населення. Внаслідок тривалих бойових дій, втрат, вимушеного переселення, руйнування соціальних зв'язків та економічної нестабільності значна частина громадян перебуває у стані психоемоційного виснаження [1, 2].

Сьогодні фармацевтичні працівники, як найбільш доступна ланка системи охорони здоров'я, відіграють важливу роль у ранньому виявленні ознак психоемоційних порушень, консультуванні щодо безпечного застосування психотропних, седативних і адаптогенних лікарських засобів, а також у формуванні прихильності до лікування [3].

У міжнародній практиці роль фармацевта у сфері психічного здоров'я розглядається у контексті інтегрованої системи медичної допомоги. Згідно з рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Європейської асоціації фармацевтів (PGEU), фармацевти можуть брати участь у програмах скринінгу депресії, тривожних розладів, ПТСР, проводити фармацевтичне консультування з питань дотримання режиму терапії антидепресантами, а також сприяти зниженню стигматизації осіб із психічними розладами [4]. Враховуючи означене українська фармація має можливість посилити свою соціальну функцію та долучитися до підтримки ментального здоров'я населення під час війни та у повоєнний період. Постає питання: чи готові самі фармацевти до розширення їх соціальної функції?